

BALOGH PÉTER ISTVÁN, MOHÁCSI SÁNDOR ÉS A STÚDIÓ 73 LAUDÁCIÓJA

LAUDATION FOR PÉTER ISTVÁN BALOGH, SÁNDOR MOHÁCSI AND STUDIO 73

SZERZŐ/BY:
RÓZSA PÉTER

A köztér nagyon veszélyes dolog. Aki használja, az többnyire nem azt látja benne, ami valójában, hanem azt, amit használ belőle, illetve amit beleképzeli. Az a baj – de lehet ez inkább inspiráló az építészek számára –, szóval az a baj, hogy a közönség és a megrendelők, az önkormányzatok, a kormányzat nem is a tér használatára figyel, hanem csak arra, amit bele szeretne képzelni. Ebben olykor nagyon is találkozik a teret egyébként valóban használó, megélő városi közönség és a fenntartó városi vezetés: olyan köztérhez ragaszkodnak, amit egyébként nem használ, és olyan módon használja egyébként ugyanezt a közteret, ahogy el sem tudná képzelni. A Stúdió 73 vezető tervezői, Balogh Péter István és Mohácsi Sándor igen gazdag tapasztalattal rendelkeznek az ilyen ütközéseket illetően. Pályázatuk három tájépítészeti tervdokumentációja, illetve az ezek megvalósítása során szerzett élményeik bozótharcossá edzették őket. Jelenleg, a háborúnak viszont nincs vége.

Pécs, Széchenyi tér. Pécs, Európa Kulturális Fővárosa 2010. Jó apropó, hogy a tér e program központi helyszínéül megélje a várva várt felújítást. Mohácsi Sándor pécsiként semmilyen helyzeti előnyt nem élvezett, hiszen mindennek ellenére – ez

Public space is usually a very subjective and controversial phenomenon. Its users often cannot perceive of it as a whole entity. They see those parts which they normally use, or can imagine, when they construct the idea of it in their minds. The problem is that they focus not on the actual usage of the place, but rather on what they would wish to see there. This can be challenging for architects and users as well as for government and local councils managing public space on behalf of society.

Leading designers of the landscape architecture office “Studio 73”, Dr. Péter Balogh and Mr. Sándor Mohácsi, must weigh the pros and cons of these tensions. The experiences they have gained and documented during three of their landscape architectural projects have transformed them into “guerrilla fighters”. Nevertheless, the “war” is not yet over.

Let us consider Széchenyi square which is the main square of the city of Pécs, a Cultural Capital of Europe in 2010. Studio 73’s vision for the square as the centre of this year long event has given it a new lease of life well beyond 2010.

It is significant that Sándor Mohácsi is a local citizen. This gave him and his fellow designer, Dr. Péter Balogh the opportunity to deliver a credible

fontos, tehát a lokális érintettség ellenére, - globális hatókörű üzenetet kívánt átadni a helyi közönségnek tervezőtársával, Balogh Péter Istvánnal együtt. Ez a bozótharc szépsége. A terv szerint a tér faltól-falig való használatba adása súlyosan sértette persze a téren addig szerzett jogait védő városi közönség érdekeit, és e közönség ebben élvezte néhány notabilitás támogatását is. Mindezekkel szemben indult el a tervezői szerzőpáros. Mi kerül a korzózásra alkalmatlan központi tér helyébe, amit szegélyek és szokások határolnak körbe? Körbeautózható tér, ahol a taxisok központi drosztja kedves hagyomány...! A Stúdió 73 projektje ehhez képest valóban egy történelmi diskurzusban is értelmezhető, mégis jól használatba vehető teret álmodott meg. A terv és a közönség ragaszkodása a megszokott térhelyhasználati jogokhoz ütközött egymással. Ekkor a faltól falig burkolt, az egész teret kihasználó, vizes térelemekkel gazdagított, autók nélküli Széchenyi tér terve érdekes próbán esett át. A bozótharcos tájépítések harcmodort váltottak és tettek egy kompromisszumot; figyelembe vették a közönség hagyományörző elvárásait, és készítettek egy ennek megfelelően módosított tervet. A fordulat elgondolkodtató: e közönségigény alapján módosított tervet a többség elutasította, köztük az a személy is, aki korábban ellenezte a „faltól-falig” való burkolatot, azt a mediterrán térről szóló víziót, amit a tervezők eredetileg megálmodtak. És lón. Ez győzelem, mégpedig nem is kicsi. A tér működik, nagyon.

A másik pályázati munka már egészen más kihívást jelentett. A pécsi Tetye városrész - nem is tudom, megmentése, újjá álmodása, remixe... - egyfajta feltámadás illetve feltámasztás. Szakmai nyelven a városrész szociológiai és fizikai megújulása. Én néhány éve amikor elhúztam autóval a Tetye alatti körúton, határozottan egy marginalizálódott, nem is fontos városrész benyomását keltette bennem. Felejthető. Maradhatna a domb a maga erejéből túlélő növényzetével épületek nélkül az egyik oldalon és talán az a kolostor még az utca tetején, a lakóházak pedig a másik oldalon a tulajdonosok szorgalma és izlése szerint. Miért ne? Miért kell mindenáron megmenteni, visszatoloncolni a jelenbe

régmúlt életek régmúlt tereit? Vagy miért kell aktualizálni régi üzeneteket? A Stúdió olyan utat ajánlott a városnak a Tetye revitalizációjához, ami megtart és megújít egyszerre. Iványi Gábor lelkész szavai jutnak eszembe a Tetye projekt okán: az Ó- és az Újszövetséget egyetlen vékony hártypapír választja el, ami egyben össze is köti e két művet. Elvlaszt és összeköt egyszerre. A Tetye-patak egy gránitmederrel jelent meg a színen, a felújított közösségi terek mellett a Borház, a rom kapott szerepet és a zöldfelület a kétszeresére nőtt. A patak és az újonnan burkolt utak összekapcsolják a történelmi városrészrel ezt a területet. Egy kérdés maradt, ez az egy kérdés ott fog feszülni a használó városközösség és a városvezetés között: fenntartható-e az így megépített tér? Működik-e? Megtartja azt, ami életben tudott maradni az elhanyagoltság idején - lakóházak, utcák, parkok -, egy leépülő infrastruktúra mellett? És mit tesz hozzá mindaz, ami újként beépült? De ez már megint az a konfliktus, amit az elején jeleztem: miként látja a közteret az, aki használja, és azt használja-e belőle, amit belelát, beleképzel? Talán persze nem is fontos ezt kérdeni, mert a városrészt használja a közönség, beszélget és még vitázik is vele.

A harmadik pályázati elem egy nyitott projekt. Miközben lezárt is. Egy öt évet nyertes pályázat tetemre hívása, kihívása új párbajra, vagy nem is tudom, miféle feltámasztása, újratervezése. Tekintsük új meghívásnak. A budapesti Kossuth tér terve. Van egy világos, nagyon egyszerű, ezért aztán nagyon őszinte és jól értelmezhető üzenet még 2007-ből. Sándor és Péter meglátta a tér középületeiben a legszebb, legfontosabb, leeurópaibb üzenetet: a törvényhozás, a kormányzás és az igazságszolgáltatás valóságos háromszögét a parlament, a Kúria és a kormányzati hivatallá álmodott jelenlegi vidékfejlesztési minisztériumi épülete képében. A háromszögletű természet közepére áthelyezni kívánt zászlóval mintha minden a helyére kerülne. A terv rendszerfüggetlen. A megbízás rendszerfüggetlen. A bozótharcos tájépítések most aknamentesítést végeznek és kijelölik a téren a maguk terét, ami egyszerre alkalmas ünnepek megtartására,

a hétköznapi kószálásra. Ők a közteret teszik élhetővé, ünnepélyessé, széppé, korszerűvé, praktikussá, beszédessé. A terv lehet, rendszerfüggetlen, de nem feledhető, hogy a terv határain kívül a rendszer bástyákat épít. Szobrokat bonthat, tologat, üzeneteket fest jelképesen a levegőbe. Történelmi, politikai üzeneteket. Konkrétan, amint a kormány meg is fogalmazta, a tér 1944 előtti képzőművészeti arculatát kívánja visszaállítani. Szerintem ez részint lehetetlen, részint, mint szándék bornírt. A köztér nem vitrinben, üvegfal mögött, konzerváló hatású nemesgázban őrződik meg. Élne kíván. Minden kor, korszak be- és ráépíti a maga jeleit. És ez most is így lesz. A Stúdió 73 által tervezett Kossuth tér a maga zöldfelületeivel, két medencéjével, a gránitkő burkolatba süllyesztett világítással, a burkolatba gravírozott történelmi dátumokkal - ez szerintem az egyik legnagyobb ötlet -, a középre helyezett lobogóval élhető, élvezhető, sokoldalúan használható demokratikus háromszöglet jelöl ki. Ez nem érinti a tér képzőművészeti arculatát, a szobrokat vagy azok hült helyét. Az építész ugyanis maradandó anyagokkal dolgozik, kővel, fával, fémmel, üveggel, vízzel, földdel, műveltséggel, emlékezettel és tisztelettel, no és tehetséggel. A politikai építkezés pedig többnyire papírral történik. Ha bástyákat is emel most a Kossuth tér köré a politika, azok papírmásék maradnak, és nem kövülnek meg. Ha mégis, akkor állva halunk meg. De szerintem az első nagyobb eső inkább elmossa ezt a papírhalmat, a tér új burkolata és az újonnan telepített növények levelei pedig szépen csillogni fognak zivatar idején is. Ezért én a bozótharcosaim győzelmét vizionálok. ©

message with global relevance This is the beauty of the “guerrilla war” waged by these two landscape architects.

Their plan called for the square to be used as pedestrian space from wall to wall. This posed a threat on the perceived rights of those locals who had used it earlier and who had the support of some local dignitaries. This was ground zero – the starting point, for the two designers. What could transform this unsuitable promenade square, defined by hard edges and traditional usage patterns? A drive around square, with its central taxi station, is a well established custom!

The Studio 73 vision produced a plan which could be interpreted in historical as well as in practical contexts. This plan for the square and the public's attachment to rights of traditional use created a conflict. Nevertheless, over time the plan's emphasis on utilizing the entire square by completely covering it with pedestrian pavements and various water installations has gone through an interesting testing phase. Our guerrilla fighters were able to produce a compromise proposal, which has been able to meet the public's expectations and to show respect for tradition.

The result was remarkable: the alternative which was simply to satisfy the public expectations was rejected by the majority, by the same people who were against the “wall to wall” pavement and the Mediterranean vision of the square, the original dream of the designer duo.

Finally the idea of the designers became a reality. The result was a major victory. The square is functioning perfectly.

The second project of their competition represents quite a different challenge - the neighborhood of Tettye in Pécs. I don't know if it is a rescue or redemption, whether a renewal or re-mix or a kind of revival or resurrection. In technical terms, it is a district of social and physical revitalization.

A few years ago, when I happened to drive on one of the boulevards in this area, I saw only a rundown, unimportant part of the city. It has changed totally since then. The hill on one side could stay on its own there with its surviving greenery, without buildings, or perhaps with the monastery on the top of that street, on the other side

the houses as the locals like it. Why not? Why should we at all costs force people to forget their past lives? Why do we need to reinterpret messages from the past?

Studio 73 has created a valuable public space for the city with the revitalization of the Tettye area by preserving traditions while renewing it at the same time.

The words of pastor Gábor Iványi come to my mind that say “the Old and New Testament is separated by only a thin blue line which also connects them”; connects and separates at the same time.

The creek of Tettye is symbolized by incorporating a granite basin in the scene beside the Wine house. A renovated communal square is the ruin also playing an important role. Finally the green areas have doubled.

The creek and the newly paved roads connect this area with the historical city. However, there is one remaining question which is asked by the city inhabitants of the city council, namely, can this reconstruction to be sustained? Will it work in the long run? Can it be maintained in the present condition and can houses, streets and parks survive -, even during the times of neglect and crisis and decaying infrastructure? What can the newly built public space contribute to the city life in long run? This is again a conflict of the type I mentioned at the beginning: How is the users' perception of a public place influenced by their personal use and imagination? Perhaps it is not such an important question to ask because the area is in fact used by the local people who still discuss this issue a lot.

The third element of this competition is an open project which has also ended. A competition five years earlier challenged entrants to consider the question of resurrection or redesign for the Kossuth square in Budapest. There is a clear, quite simple, honest and easily understood message from the time of 2007. Sándor and Péter have presented the most attractive, most important and absolutely European message about these public buildings, housing the legislation, the government, the judiciary real(?) triangle, the parliament, the Curia and the vision to convert the current Country Development Ministry into the government bureau.

With the relocation of the national flag into the center of this triangular space, all seem to have achieved their proper position. This plan is independent of any system yet the commission is very much system dependent. The guerrilla fighter type landscape architects are now pulling up the land mines, and establishing their square in this place which could be used simultaneously for celebrations and everyday strolling. They want to make this public square a lively ceremonial, beautiful, modern, practical place.

A plan can be independent of systems, but we cannot ignore the hanging bastions, the system constructed on the perimeters. It tears down statues, pushes things over, paints message into the air - historical and political messages. The government, wanted to reinstate the square's former artistic aura that existed here prior to 1944. To me, this is both impossible and stupid. A public square cannot be preserved in a cabinet, covered by glass and sealed in pure gas. It is a living space. All ages through history have made their mark on it. This will be the same now and in the future.

Kossuth square, designed by Studio 73, with its green surfaces, two fountains, granite pavements with recessed lighting, historical dates carved into the pavement and , one of the greatest ideas, the flag placed in the central position, points toward a livable, enjoyable, versatile democratic triangle. This will not affect the artistic aura of the square, the statues present or the missing ones empty cold spots.

The architect works with permanent materials - stone, wood, metal and glass, water and earth, but also with culture and memories applying respect and talent. Political constructions on the other hand work with papers and leadership Even if they do erect towers around the Kossuth square, these remain paper mache only and will not turn into stone. However, if they do, we will die standing. Nevertheless, I think these piles of paper will be washed off by a heavy rain, while the new pavement of the square, and the leaves on the plants will shine even in a thunderstorm.

For this reason, I envisage victory for my guerrilla fighters. ©